

ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΠΑΦΟΥ
ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΟ ΜΟΥΣΕΙΟ

ΓΕΡΟΣΚΗΠΟΥ ΠΑΦΟΣ
9 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 2017

ΧΡΙΣΤΟΣ Ο ΠΑΝΤΟΚΡΑΤΩΡ
16ος αιώνας
ΤΣΑΔΑ, ΝΑΟΣ ΑΓΙΩΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΚΑΙ ΕΛΕΝΗΣ

ΣΥΝΤΟΜΟ ΙΣΤΟΡΙΚΟ

Η συγκέντρωση αρχαίων εικόνων και ποικίλων εκκλησιαστικών κειμηλίων από ναούς της Ιεράς Μητροπόλεως Πάφου ξεκίνησε από τον Μητροπολίτη Πάφου Γεννάδιο (1959-1973). Ήταν, εκτός των άλλων, και ένας τρόπος προστασίας των, ανεκτίμητης αξίας, θρησκευτικών μας θησαυρών από κάποιους επιτήδειους, που άρχισαν, με την ανεξαρτησία της Κύπρου, να τους αφαιρούν, με διάφορους τρόπους, από το φυσικό τους περιβάλλον και να τους εμπορεύονται. Τα κειμήλια αυτά φυλάσσονταν στους χώρους της Ιεράς Μητροπόλεως Πάφου, με την προοπτική της ίδρυσης Εκκλησιαστικού Μουσείου και της τοποθέτησής τους σ' αυτό.

Η εκκλησιαστική κρίση των ετών 1972-1973, το Πραξικόπημα και η Τουρκική εισβολή ανέκοψαν τόσο τους σχεδιασμούς για την ίδρυση Εκκλησιαστικού Μουσείου όσο και τη συγκέντρωση των διαφόρων κειμηλίων.

Με την άνοδο στον Μητροπολιτικό θρόνο της Πάφου του Μητροπολίτη Χρυσοστόμου του Β' (1978 - 2006) συνεχίστηκε και συνεχίζεται μέχρι σήμερα, η συγκέντρωση εικόνων και άλλων εκκλησιαστικών κειμηλίων. Τα κειμήλια αυτά στεγάστηκαν, προσωρινά, αρχικά σε αίθουσες πλησιοχώρου προς τη Μητρόπολη οικίας και αργότερα στη Λεόντειο Βιβλιοθήκη και σε άλλες αίθουσες της Ιεράς Μητροπόλεως Πάφου.

Η μη δυνατότητα στάθμευσης λεωφορείων κοντά στους χώρους του Μουσείου καθιστούσε δύσκολη την επίσκεψη σ' αυτό οργανωμένων συνόλων, σχολείων και ξένων επισκεπτών. Τούτο συνιστούσε σοβαρό μειονέκτημα για το Μουσείο. Γι' αυτό και ανεζητείτο καταλληλότερος χώρος στέγασής του.

Το 2015, επί Μητροπολίτου Πάφου Γεωργίου, ύστερα από συνεννόηση με την Εκκλησιαστική Επιτροπή της εκκλησίας Αγίας Παρασκευής Γεροσκήπου, αποφασίστηκε η μεταφορά του Μουσείου στο νεοκλασικό κτήριο του πρώην Α' Δημοτικού Σχολείου Γεροσκήπου καθώς και στο παρακείμενο νέο κτήριο του

ως άνω σχολείου. Οι κώροι αυτοί είχαν προηγουμένως (2006) ενοικιασθεί εκ μέρους της Εκκλησιαστικής Επιτροπής, της Αγίας Παρασκευής από τον Δήμο Γεροσκήπου για περίοδο εκατόν ετών, για τη δημιουργία τοπικού Εκκλησιαστικού Μουσείου.

ΠΑΝΑΓΙΑ ΒΡΕΦΟΚΡΑΤΟΥΣΑ

*13ος / 14ος αιώνας με μεταγενέστερες επιζωγραφήσεις
ΠΑΦΟΣ, ΚΟΙΜΗΤΗΡΙΑΚΟΣ ΝΑΟΣ ΑΓΙΟΥ ΕΠΙΦΑΝΙΟΥ*

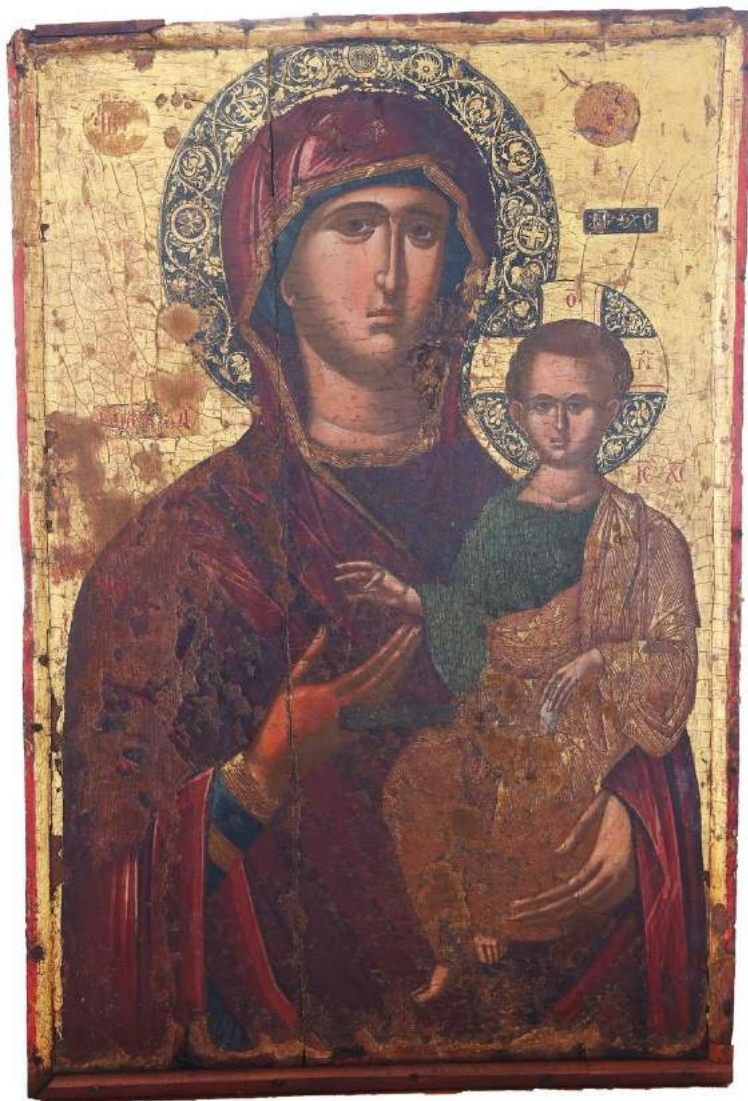
Τον σχεδιασμό - ανακατάταξη των αιθουσών καθώς και την ενοποίηση των δύο κτηρίων ανέλαβε το αρχιτεκτονικό γραφείο των Άννας και Αρτεμίου Παπαχρυσόστομου. Τη δαπάνη ανέλαβε εξ ολοκλήρου η εκκλησία Αγίας Παρασκευής Γεροσκήπου, η οποία και θα διαχειρίζεται το Μουσείο. Με τη μεταφορά του στη Γεροσκήπου το Μουσείο από «Βυζαντινό» μετονομάστηκε:

«ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΟ ΜΟΥΣΕΙΟ ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ ΠΑΦΟΥ».

Την προηγούμενη και τη σημερινή χρήση του συγκεκριμένου χώρου, τη δαπάνη καθώς και τη φροντίδα για το όλο έργο, μαρτυρεί σχετική εντοιχισθείσα επιγραφή, σε δωδεκασύλλαβους στίχους, έχουσα ως εξής:

« ΕΛΛΗΝΑ ΛΟΓΟΝ ΘΕΡΑΠΕΥΣΑΣ ΤΟ ΠΑΛΛΙ
ΦΥΛΑΞ ΟΡΑ ΤΑΙ ΜΕΓΑΣ ΝΥΝ ΟΥΤΟΣ ΔΟΜΟΣ
ΠΑΦΟΥ ΘΗΣΑΥΡΩΝ ΙΕΡΩΝ ΧΡΙΣΤΩΝΥΜΩΝ
ΕΞΟΔΟΙΣ ΝΑΟΥ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗΣ ΟΣΙΑΣ
ΠΡΟΝΟΙΑ, ΠΑΦΟΥ ΠΟΙΜΕΝΟΣ ΓΕΩΡΓΙΟΥ
ΕΤΕΙ ΔΙΟΧΙΟΛΙΣΤΩ, ΔΕΚΑ Τ' ΕΒΔΟΜΩ ».

Τα εγκαίνια του Μουσείου έγιναν την Κυριακή των Βαΐων, 9 Απριλίου 2017, από τον Μακαριώτατο Αρχιεπίσκοπο Κύπρου κ. κ. Χρυσόστομο Β'.

ΠΑΝΑΓΙΑ Η ΟΔΗΓΗΤΡΙΑ
Πρώτο μισό 16ου αιώνα
ΠΑΦΟΣ, ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΙΚΟ ΜΕΓΑΡΟ

ΟΜΙΛΙΑ

**κατά τα εγκαίνια του Εκκλησιαστικού Μουσείου της Ιεράς
Μητροπόλεως Πάφου
Γεροσκήπου, 9.4.2017, Κυριακή των Βαΐων
Του Μητροπολίτη Πάφου Γεωργίου**

Ξεχωριστή για την Ιερά Μητρόπολη Πάφου η σημερινή μέρα, όπως και λαμπροφόρα για την Εκκλησία. Το Εκκλησιαστικό μας Μουσείο, ύστερα από χρόνια προσωρινής στέγασής του σε άλλους χώρους, κυρίως στους χώρους της Λεοντείου Βιβλιοθήκης και της Μητρόπολης Πάφου, αποκτά μόνιμη, άνετη και κατάλληλη στέγη για φύλαξη των κειμηλίων του και άμβωνα αποστολής των μηνυμάτων του.

Το νεοκλασσικό κτήριο, αλλά και οι νεώτερες αίθουσες, του πρώην Α' Δημοτικού Σχολείου Γεροσκήπου, μετά την ανακαίνιση και τον ευπρεπισμό τους, αποτελούν την άριστη επιλογή για τον συγκεκριμένο σκοπό, δίπλα από την εκκλησία της Αγίας Παρασκευής, η οποία από μόνη της αποτελεί μοναδικό Μουσείο στα Κυπριακά εκκλησιαστικά δεδομένα.

Δοξάζουμε τον Θεό που μας αξιώνει σήμερα αυτής της μεγάλης χαράς. Μαζί με τον προφητάνακτα Δαβίδ αναφωνούμε: «Ένεπλήσθημεν Κύριε τοῦ ἐλέους σου καὶ ἠγαλλιασάμεθα καὶ εὐφράνημεν».

Αν για κάθε εκκλησιαστική επαρχία είναι αναγκαία η δημιουργία ενός Εκκλησιαστικού Μουσείου, τούτο αποτελεί επιτακτική ανάγκη για τη Μητρόπολή μας: μια Μητρόπολη μικρή, ίσως, σε εύρος γης και αριθμό ανθρώπων, αλλά μεγάλη σε διαστάσεις Ιστορίας. Μιαν επαρχία που ενωτίζεται τον απόηχο είκοσι αιώνων Αποστολικών βηματισμών. Μιαν περιοχή που, και πριν τον Χριστιανισμό, το ελληνικό πνεύμα ελαξεύθη σε μάρμαρο, εσμιλεύθη εις τους θριγγούς των ναών, εκράτησε τις επάλξεις του πολιτισμού, εσώθη με την παράδοση και αποκαλύπτεται, ακόμη, με τη σκαπάνη των αρχαιολόγων. Έναν τόπο που βρίσκεται σε συνεχή διάλογο με την Ιστορία.

Ο ρόλος ενός Μουσείου δεν εξαντλείται στην απλή φύλαξη, ούτε και στην ανάδειξη, ή στην προβολή, θησαυρών του παρελθόντος. Εκτείνεται στη διατήρηση της παράδοσής μας και στη διασύνδεση μ' αυτή. Στη δημιουργία της συναισθησης της ευθύνης μας απέναντι στους προγόνους, στους απογόνους, σ'όλο τον κόσμο· στην προβολή του πολιτισμού μας σ' όλη την οικουμένη.

ΑΓΙΟΣ ΜΑΜΑΣ
16ος αιώνας
ΚΕΔΑΡΕΣ, ΝΑΟΣ ΑΓΙΟΥ ΑΝΤΩΝΙΟΥ

Η παράδοση - απτό δείγμα της οποίας είναι τα κειμήλια διαφόρων εποχών ενός Μουσείου - εξασφαλίζει την πολιτιστική συνοχή των γενεών σ'έναν τόπο και συμβάλλει καθοριστικά στην οικοδομή του μέλλοντος. Στην περίπτωση μας είναι η αριστοτελική «εντελέχεια» που συγκρατεί και ζωογονεί τον θεσμό του Γένους, διασώζοντας έναν ολόκληρο κόσμο θρησκευτικών και άλλων

βιωμάτων, επιδιώξεων και τάσεων, που απαρτίζουν τη ζωή του λαού μας και που του επιβάλλουν να είναι αυτό που είναι.

Πιστεύω πως έχουμε υποχρέωση να διαφυλάξουμε και να προβάλλουμε όλα αυτά τα οποία συνιστούν ιστορικές μνήμες και θρησκευτικές παραδόσεις, όσα έχουν υφάνει στους αργαλειούς των αιώνων την εθνική και θρησκευτική μας ταυτότητα και κρατούν σε εγρήγορση τα αντανακλαστικά της ψυχής μας, όσα αποτελούν την κατασταλαγμένη μνήμη του έθνους. Είναι υπέρτατο χρέος μας να διατηρήσουμε την εθνική και θρησκευτική μας ταυτότητα, όχι, όπως λέει και ο Ευάγγελος Παπανούτσος, γιατί πρέπει να 'μαστε περήφανοι πως είμαστε μοναδικοί στον κόσμο, αλλά γιατί έχουμε την υποχρέωση να μείνουμε αυτοί που είμαστε.

ΑΓΙΟΣ ΙΩΑΝΝΗΣ Ο ΠΡΟΔΡΟΜΟΣ

16ος αιώνας

ΜΑΝΔΡΙΑ, ΝΑΟΣ ΑΓΙΩΝ ΑΝΔΡΟΝΙΚΟΥ ΚΑΙ ΑΘΑΝΑΣΙΑΣ

Έχω την αίσθηση ότι κουβαλούμε στους ώμους μας όλη την κληρονομιά των προγόνων και ταυτόχρονα την ευθύνη να μη χάσουμε, σ' αυτούς τους χαλεπούς καιρούς του σήμερα και της παγκοσμιοποίησης, αυτά που δεν παραδώσαμε στα 800 χρόνια της σκλαβιάς και της απομόνωσης: την εθνική και θρησκευτική ιδιαιτερότητά μας, όπως μαρτυρούνται στα κειμήλια του παρελθόντος, τα έργα των προγόνων μας. Γιατί είναι γνωστό πως λαοί που διαγράφουν από τη ζωή τους την Ιστορία και τις παραδόσεις τους, την πολιτιστική και πνευματική τους κληρονομιά, που αποκόπτονται γενικά από τις ρίζες του πολιτισμού τους, χάνουν τη συνείδηση της εθνικής και της θρησκευτικής τους ταυτότητας και διολισθαίνουν προς την ανυπαρξία και τη λησμονιά. Και είναι ιστορικά αποδεδειγμένο πως εκείνο που μας κράτησε ως Ελληνισμό στην Κύπρο και μας προστάτεψε από τα βαριά πλήγματα και τα αφελληνιστικά μέτρα, των κατά καιρούς κατακτητών, ήταν η προβολή των στοιχείων της ιστορικής και θρησκευτικής μας παράδοσης, της πολιτιστικής μας κληρονομιάς, καθώς και η συνειδητή προσήλωσή μας σ' αυτά.

Αναμφίβολα οι εικόνες, τα ξυλόγλυπτα, τα παλαιύπτα, τα άμφια, και όλα τα ιερά κειμήλια, που με περηφάνεια προβάλλουμε σήμερα, αποτελούν στοιχεία πολιτισμού, είναι μάρτυρες των αγώνων και των αγωνιών του λαού μας. Κάθε κειμήλιο μοιάζει με μια νέα κλίμακα του Ιακώβ. Όπως δι' εκείνης «κατέβη ο Θεός», έτσι και αυτή σε κατεβάξει στα βάθη της Ιστορίας και της παράδοσής μας. Και όπως εκείνη έγινε «ή μετάγουσα τούς έκ γῆς πρὸς οὐρανόν», έτσι και αυτή μας ανεβάζει στο ύψος της τέχνης και του μυστηρίου, της γιγαντιαίας προσπάθειας απεικόνισης του αοράτου, της μέθεξης του ακτίστου, της σύζευξης της αποκεκαλυμμένης αλήθειας με τον ελληνικό πολιτισμό και τρόπο ζωής.

Πολλοί μιλούν σήμερα για τα αγαθά της παγκοσμιοποίησης που καταργεί σύνορα και αγνοεί εθνικές, θρησκευτικές ή άλλες, ιδιαιτερότητες. Και διερωτώνται σε τι μας χρειάζεται η Ιστορία και η προσήλωση στην παράδοση. Πρέπει, λεν, να είμαστε

πραγματοστές και όχι ουτοπιστές. Να ξεκάσουμε τους «μύθους», να αρνηθούμε το παρελθόν μας. Πάντοτε, όσοι δεν είχαν Ιστορία καλούσαν αυτούς που είχαν να την ξεκάσουν. Και δεν είναι δύσκολος ο συνειρμός προς τον σχετικό περί αλώπεκος μύθο του Αισώπου.

Η έννοια της παγκοσμιοποίησης είναι αντιφατική προς την ίδια την ανθρώπινη φύση. Η ιδιαιτερότητα είναι η πεμπουσία της ανθρώπινης ταυτότητας. Αν η λήθη είναι ατομικό δικαίωμα των ανθρώπων, η συλλογική μνήμη αποτελεί υποχρέωση των λαών, για να μπορούν να επιβιώνουν, να παραδειγματίζονται από τα κατορθώματα των προγόνων, να μιμούνται τις αρετές και να αποφεύγουν τα λάθη τους.

ΑΓΙΟΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ Ο ΠΕΡΒΟΛΙΑΤΗΣ
16ος αιώνας
ΠΑΦΟΣ, ΝΑΟΣ ΑΓΙΟΥ ΚΕΝΔΕΑ

Ιδιαίτερα, εμείς οι Έλληνες της Κύπρου, που συναντούμε σήμερα πολλές προκλήσεις από την πολύχρονη εκκρεμότητα του εθνικού μας θέματος, τώρα που μερικοί δεν υποτιμούν, απλώς, προγονικές αξίες, αλλά παραγνωρίζουν και Ιστορία και παραδόσεις και ξεπουλούν ακόμα και πατρογονική γη, πρέπει να βρούμε την αυτογνωσία μας μέσα από τις πηγές της ζωής μας, που είναι η Ορθοδοξία μας και η ιστορική ακτινοβολία του πολιτισμού μας. Και σ' αυτό τον στόχο αποσκοπεί το Μουσείο που εγκαινιάζουμε σήμερα. Ας μη ξεχνούμε ότι η βαθιά και σωστή συνειδητοποίηση της εθνικής και θρησκευτικής μας ταυτότητας -αυτά τα δύο, εδώ και δυο χιλιάδες χρόνια, συνυπάρχουν σε μια αδιάλειπτη συνοδοιπορία -, δεν είναι μόνο πηγή σιγουριάς για μας. Αποτελεί και μέτρο αυτοκριτικής από το οποίο προκύπτει η έφεση για συνέχιση της πολύτιμης κληρονομιάς μας.

Στο Εκκλησιαστικό μας Μουσείο εκτίθενται για πρώτη φορά εκκλησιαστικά αντικείμενα του 6^{ου} αιώνας. Μεταλλικός λύχνος, κανδήλα, θυμιατός, μεταλλικό αγγείο με λαβή, κηροπήγιο κ.ά. Εκτίθεται, επίσης, η αρχαιότερη εικόνα της Κύπρου, η μόνη που ανάγεται στην προ της εικονομαχίας περίοδο (7^ο- 8^ο αιώνα) και που απεικονίζει την Αγία Μαρίνα, με σκηνές από τη ζωή και το μαρτύριό της. Προέρχεται από την εκκλησία Αγίας Μαρίνας της κοινότητας Φιλούσας Κελοκεδάρων.

Από τον 11^ο-12^ο αιώνα, που είναι και οι τελευταίοι αιώνες της ελεύθερης ζωής της Κύπρου, έχουμε κάποιες τοιχογραφίες, που έχουν μεταφερθεί από τους ερειπωμένους ναούς του αγίου Θεοδώρου στη Χούλου και του αγίου Γεωργίου στην Κοίλη.

Το πλήθος των εκτιθεμένων κειμηλίων προέρχεται από τους χρόνους της δουλείας, τον 13^ο αιώνα και μετά. Το γεγονός αυτό διαλαλεί, από μόνο του, ότι ο Ελληνισμός της Κύπρου - όπως και το έθνος ολόκληρο - έμεινε άμεικτος προς τους κατακτητές του, «ὥσπερ τὸ ὕδωρ καὶ τὸ ἔλαιον», κατά το λεγόμενον. Καμιά δύναμη δεν κατόρθωσε να υπερκεράσει τη σαφή διαχωριστική γραμμή, την Ορθοδοξία, που ώθησε το Γένος να παραμείνει «μονήρες καὶ ἀνάδελφον», τη γραμμή που οριοθετεί επί αιώνες την ταυτότητα

και τη συνείδηση του λαού μας. Μπορεί στους μακρούς και ασέληνους χρόνους της δουλειάς, κάποιες αξίες να ήσαν ασαφείς και ακαθόριστες στην ψυχή των Ελλήνων της Κύπρου. Μόνο για ένα πράγμα ήταν βέβαιοι οι πρόγονοί μας της εποχής εκείνης: για τη θρησκεία τους. Και αυτή τη βεβαιότητα την βλέπουμε να παριστάνεται στα ιερά κειμήλια που με συγκίνηση ιερή εκθέτουμε σήμερα. Ποιος ξέρει πόσες οιμωγές και κραυγές, πόση απελπισία και απόγνωση, πόσοι αποκεφαλισμοί και βία και απαγωγές, και θρήνος και κλαυθμός βρίσκονται πίσω από κάθε εικόνα, κάθε ιερό αντικείμενο, κειμήλιο της εποχής εκείνης, της επαράτου δουλειάς; Αυτά τα εκθέματα μάς υποδεικνύουν, ταυτόχρονα, και ότι ο άνθρωπος είναι δυνατό να προσδεύει στην πίστη, να παράγει πολιτισμό και να πορεύεται με την ελπίδα του αύριον, το οποίο θα είναι καλύτερο, ακόμα και στις πιο δυσχερείς συνθήκες. Αυτό το μήνυμα χρειάζεται να πάρουμε κι εμείς στις δύσκολες μέρες που περνούμε. Και χρειάζεται, όντως, πίστη στον Θεό και ακλιής προσήλωση στην Ιστορία μας για να μπορούμε να ζωντανεύουμε το παρελθόν και να νοηματοδοτούμε τη ζωή μας σε καιρούς χαλεπούς και δίσεκτους.

Καιρός, όμως, να ευχαριστήσω όλους εκείνους οι οποίοι συνέβαλαν στο να φτάσουμε σ' αυτή την ώρα. Ευχαριστώ πρώτα τον Μακαριώτατο, στους κόπους και στις φροντίδες του οποίου οφείλεται η συγκέντρωση πολλών εκθεμάτων του Μουσείου. Τη συγκέντρωση των εκκλησιαστικών μας θησαυρών, η οποία και συνεχίζεται μέχρι σήμερα, ξεκίνησε ο Μητροπολίτης Γεννάδιος· τα πλείστα κειμήλια, όμως, συγκεντρώθηκαν με τη φροντίδα του Μακαριωτάτου. Ευχαριστώ τον Μακαριώτατο και για τη συντήρηση πολλών εκθεμάτων από την ομάδα συντήρησης της Ιεράς Αρχιεπισκοπής.

Ευχαριστώ τον τέως Δήμαρχο Γεροσκήπου κ.Τάσο Κουζουπο. Επί δημαρχίας του έγινε η μακροχρόνια (για εκατό χρόνια) ενοικίαση του χώρου τούτου για τον σκοπό που εκπληρώνουμε σήμερα. Ο χώρος αυτός ανήκε στην εκκλησία της Αγίας Παρασκευής και παραχωρήθηκε για την ανέγερση του

Δημοτικού Σχολείου. Όταν το σχολείο έπαυσε να λειτουργεί κάποιοι πρόβαλαν αξιώσεις κυριότητας στο κτήριο και στο οικόπεδο. Είναι προς τιμή του κ.Κούζουπου, ο οποίος δεν αρνήθηκε την ενοικίαση, έστω και αν εμείς θα προσφεύγαμε στη Δικαιοσύνη για την κυριότητα του χώρου. Ευχαριστώ και τον νυν Δήμαρχο κ. Μιχάλη Παυλίδη για την όλη βοήθεια και την ολόθυμη συμπαράσταση προς το έργο.

Ευχαριστώ το Ίδρυμα Λεβέντη για την εξ εικοσιπενσάρων χιλιάδων ευρώ βοήθειά του για την κατασκευή προθηκών για τα εκθέματα και τη συντήρηση αριθμού εικόνων.

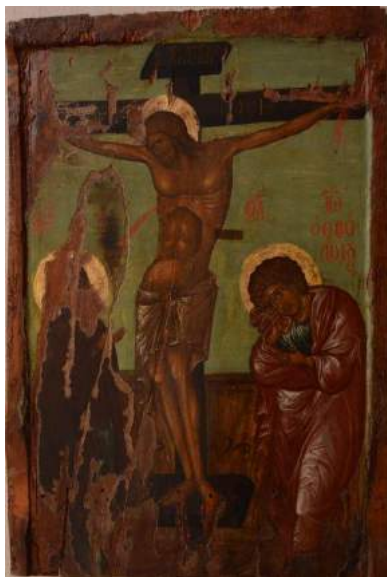
Ευχαριστώ τον Ηγούμενο Χρυσορρογιατίσσης κ.Διονύσιο για την όλη μέριμνα, τις ποικίλες φροντίδες και τις συνεχείς συμβουλές του. Ευχαριστώ επίσης τον Θεοφιλέστατο Επίσκοπο Αρσινόης για τους πολλούς κόπους του.

ΠΡΟΦΗΤΗΣ ΗΛΙΑΣ
16ος αιώνας
ΠΕΓΓΕΙΑ, ΝΑΟΣ ΕΙΣΟΔΙΩΝ ΘΕΟΤΟΚΟΥ

Η μεταστέγαση του Μουσείου μας στον χώρο τούτο δεν θα μπορούσε να πραγματοποιηθεί χωρίς την πρόθυμη και ολόψυχη συμπαράσταση της Εκκλησιαστικής Επιτροπής του Ιερού Ναού Αγίας Παρασκευής Γεροσκήπου, η οποία ανέλαβε όλη τη δαπάνη του έργου, που ανήλθε στο ποσό των € 800.000, περίπου. Νομίζω πως συνειδητοποιούν τη βαθύτατη εκτίμησή μου. Το ότι συνεργάστηκαν για να αποκτήσει η κωμόπολή τους ένα τέτοιο έργο θα τους το αναγνωρίσουν και οι μελλοντικές γενιές. Η ενοικίαση του χώρου έγινε όταν πρόεδρος της Εκκλησιαστικής Επιτροπής ήταν ο σημερινός Ηγούμενος της Ιεράς Μονής Αποστόλου Βαρνάβα κ. Ιωάννης, τέκνο της Γεροσκήπου, τον οποίο καθηκόντως ευχαριστώ.

Τέλος ευχαριστώ και όλους εσάς που με την εδώ παρουσία σας δηλώνετε έμπρακτα πως νιώθετε το χρέος διατήρησης της παράδοσής μας, που είναι οφειλή προς τα παιδιά μας και μνημόσυνο για τους προγόνους μας.

Η ΣΤΑΥΡΩΣΗ
Γύρω στο 1400
ΚΑΤΩ ΑΡΧΙΜΑΝΔΡΙΤΑ, ΝΑΟΣ ΧΡΥΣΣΕΛΕΟΥΣΗΣ

ΠΑΝΑΓΙΑ Η ΠΑΡΑΜΥΘΙΑ ΤΩΝ ΘΛΙΒΟΜΕΝΩΝ ΚΑΙ ΑΔΙΚΟΥΜΕΝΩΝ
14ος αιώνας
ΠΕΝΤΑΛΙΑ, ΝΑΟΣ ΑΓΙΟΥ ΓΕΩΡΓΙΟΥ